

RAPORT KOŃCOWY PRZEWODNICZĄCEGO GRUPY ROBOCZEJ VIII – „OBRONA” DLA KONWENTU EUROPEJSKIEGO

Niniejszy raport składa się z dwóch części. W pierwszej zawarto przegląd kwestii prawnych oraz wydarzeń w Europejskiej Polityce Bezpieczeństwa i Obrony od czasu szczytu Rady Europejskiej w Kolonii (3 i 4 czerwca 1999 r.), osiągniętego postępu, a także spraw nierozstrzygniętych (punkty od 5 do 30). Przedstawiono również określone zagadnienia w kontekście spraw związanych z obroną oraz omówiono – z różnych punktów widzenia – sytuację poszczególnych państw co do kwestii obrony (punkty od 31 do 44). Ponadto opisano nowe wyzwania oraz zagrożenia, w obliczu których stoją Unia i jej państwa członkowskie. Sposób, w jaki rozwijany jest kontekst strategiczny, stanowi ważny element w rozważaniach Grupy roboczej oraz w formułowaniu przez nią zaleceń.

W części drugiej zawarto zalecenia Grupy roboczej. Niektóre z nich zyskały szerokie poparcie. Są to:

- uaktualnienie misji petersberskich (punkt 51);
- udoskonalanie postanowień przewidzianych w przypadku postępowania w warunkach kryzysowych, w celu poprawy spójności i efektywności działania Unii (punkt 52);
- zagwarantowanie elastyczności w procesie podejmowania decyzji i w działaniu, zarówno poprzez szersze wykorzystanie zasady konstruktywnego wstrzymania się, jak i ustanowienie określonej formy bliższej współpracy między tymi państwami członkowskimi, które pragną podjąć najtrudniejsze misje petersberskie, oraz posiadanie zdolności niezbędnych, by to zobowiązanie było wiarygodne (punkty od 53 do 55);
- wprowadzenie klauzuli solidarności, która umożliwi państwom członkowskim, na – między innymi – zapobieganie oraz reagowanie na zagrożenia w postaci ataków terrorystycznych na obszarze Unii, poprzez organizowanie w tym celu niezbędnych instrumentów militarnych i cywilnych (punkty od 57 do 58);
- powołanie Europejskiej Agencji Zbrojeń i Badań Strategicznych, co pozwoli wzmocnić przemysłową i technologiczną bazę sektora obronnego, umożliwiając państwom członkowskim realizowanie różnych programów współpracy (punkty 64 i 65), oraz gwarantuje wykonanie zobowiązań w zakresie posiadanych możliwości (punkty 66 i 67);

- przyznanie wysokiemu przedstawicielowi ds. Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa odpowiedzialności za kierowanie działaniem z ramienia Unii oraz za koordynację wysiłków państw członkowskich w odniesieniu do kwestii obrony (punkt 71);
- zagwarantowanie odpowiedniej analizy parlamentarnej (punkty 72 i 73).

* * *

Po tych trzech miesiącach pracy, w chwili gdy Konwent ma się zająć debatą na temat podstawy tych zaleceń, a następnie przygotować sposób sformułowania nowych artykułów traktatu, chciałbym podziękować wszystkim członkom grupy, którzy wpłynęli inspirująco na nasze prace, oraz tym wszystkim, którzy pomogli mi w sporządzeniu niniejszego raportu, zwłaszcza Sekretariatowi Konwentu prowadzonemu przez Annalisę Giannelli, Guya Milтона, Agnieszkę Bartol oraz Alessandra Schiavo.

Michel BARNIER

A. WPROWADZENIE

1. Grupa robocza „Obrona”, której przewodniczy Michel Barnier, działa na podstawie mandatu udzielonego przez Prezydium Konwentu; zakres jej prac został następnie rozszerzony przez przewodniczącego grupy (CONV 206/02 i CONV 246/02); na fakt ten wpływ też miały pytania, jakie do niej skierowano. Podstawą dyskusji były też wstępne materiały przygotowane przez Sekretariat na każde spotkanie oraz wystąpienia ekspertów (ich listę podano w Załączniku).
2. Ponadto przy wsparciu Instytutu Studiów Bezpieczeństwa UE zostało zorganizowane seminarium na temat Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (EPBO), podczas którego członkowie Konwentu mogli podjąć dyskusję z ekspertami (program seminarium, lista prelegentów oraz notatki można znaleźć w CONV 417/02).
3. Grupa robocza spotkała się dziewięć razy (jedno ze spotkań odbyło się razem z Grupą roboczą ds. działań zewnętrznych). Członkowie Grupy i członkowie Konwentu złożyli 44 pisemnych stanowisk (ich wykaz podano w Załączniku II).
4. Niniejszy raport prezentuje wyniki dyskusji w łonie grupy oraz przedstawia jej zalecenia dla Konwentu.

B. EPBO DZISIAJ

5. Po raz pierwszy cel, jakim było wdrożenie Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa (WPZB), został uznany podczas negocjacji, które doprowadziły do przyjęcia Traktatu z Maastricht. Postanowienia dotyczące WPZB, wraz z EPBO, zostały rozpatrzone w Traktacie z Amsterdamu, który wszedł w życie 1 maja 1999 r.
6. Koncepcja bezpieczeństwa jest bardzo szeroka, z natury niepodzielna, i wychodzi poza zwykłe aspekty militarne obejmujące nie tylko kwestie bezpieczeństwa państw, ale także obywateli. Opierając się na szerokiej koncepcji bezpieczeństwa, Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa oraz EPBO, będąca jej częścią, promują bezpieczeństwo międzynarodowe oparte na rozwiązaniach wielostronnych oraz na poszanowaniu prawa mię-

dzynarodowego. Zapobieganie konfliktom jest zasadniczym elementem w podejściu Unii do stosunków międzynarodowych. EPBO pozwala Unii na operacje militarne ponad lub poprzez cywilne instrumenty zapobiegania i zarządzania w warunkach kryzysowych.

W szerokiej koncepcji bezpieczeństwa istotne miejsce zajmuje kwestia rozbrojenia. Unia – wykorzystując możliwości WPZB – głęboko angażuje się w promowanie wielostronnych wysiłków sprzyjających rozbrojeniu.

Podstawy prawne

7. Obecne podstawy prawne EPBO są zawarte w artykule 17 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE), na mocy którego EPBO stanowi integralną część WPZB. Punkt 1 tego artykułu określa bardzo szeroko zakres EPBO, który obejmuje „wszystkie kwestie odnoszące się do bezpieczeństwa Unii, łącznie z progresywnym kształtowaniem wspólnej polityki obronnej (...), który może doprowadzić do wspólnej obronności, jeśli Rada Europejska tak zadecyduje”. Punkt 2 tego samego artykułu stanowi, iż kwestie bezpieczeństwa obejmują misje petersberskie, zwłaszcza „zadania humanitarne i w zakresie ratownictwa, utrzymania pokoju oraz zadania sił zbrojnych w zarządzaniu w warunkach kryzysowych, włączając budowanie pokoju”.

Postępy od czasu szczytu Rady Europejskiej w Kolonii

8. Nowy międzynarodowy kontekst oraz ograniczenia w stosunku do działania państw członkowskich Unii podczas kryzysu bałkańskiego skłoniły do rozważenia sposobu urzędywania EPBO.
9. Szczyt francusko-brytyjski w Saint-Malo, a następnie spotkanie Rady Europejskiej w Kolonii, w czerwcu 1999 r., dały polityczny impuls i ustanowiły wytyczne, jeśli chodzi o wzmocnienie Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony.
10. Na szczycie w Kolonii (3 i 4 czerwca 1999 r.) Rada Europejska podjęła decyzję o zapewnieniu Unii zdolności do podejmowania autonomicznych działań, przy wsparciu wiarygodnych sił wojskowych, instrumentów do podejmowania decyzji o ich wykorzystaniu oraz gotowości do takich działań, w celu reagowania na międzynarodowe kryzysy, nie naruszając działań NATO. Na szczycie Rady Europejskiej w Helsinkach (10 i 11 grudnia 1999 r.) jej członkowie potwierdzili zamiar przyznania Unii Europejskiej autonomicznej zdolności do podejmowania decyzji oraz jasno wyrazili swą wolę, w przypadku braku uczestnictwa ze strony całego NATO, rozpoczęcia i przeprowadzenia operacji wojskowych prowadzonych przez UE, które będą odpowiedzialnością na kryzysy międzynarodowe. Od tamtej pory wnioski te zostały przez Radę Europejską rozwinięte. Mimo że w działaniach w sytuacjach kryzysowych na terytorium poza Unią naturalne pierwszeństwo dla Unii Europejskiej ma obszar leżący relatywnie blisko granicom UE, to ani Traktat, ani też konkluzje Rady Europejskiej nie wprowadzają żadnych ograniczeń geograficznych w stosunku do działań Unii.

(a) *Możliwości militarne*

11. Podczas szczytu Rady Europejskiej w Helsinkach ustalony w Kolonii cel polityczny znalazł swe odzwierciedlenie w przyjęciu określonych już celów dotyczących utworzenia wiarygodnych, otwartych i skutecznych europejskich sił. Zgodnie z tym celem (znanym jako „główny cel helsiński”) państwa członkowskie zobowiązały się, że – współpracując dobrowolnie – do roku 2003 będą zdolne do **natychmiastowego rozwinięcia** (w ciągu

60 dni) i utrzymania (przynajmniej przez rok) **sił zbrojnych zdolnych do wykonania pełnego zakresu misji petersberskich**, jak to ustalono w Traktacie z Amsterdamu, także tych, które wymagają zaangażowania znacznych sił, nawet całego korpusu (do 15 brygad lub 50–60 tys. osób).

Państwa członkowskie muszą być także zdolne do szybkiego **rozwinęcia mniejszych jednostek szybkiego reagowania**. Siły te muszą być samowystarczalne, mieć własny korpus dowódczy, potencjał analityczny i możliwości wywiadowcze, zaplecze logistyczne i inne służby wsparcia, a ponadto, jeśli zajdzie taka potrzeba, powinny dysponować jednostkami powietrznymi i morskimi. Państwa członkowskie Unii Europejskiej ustanowiły również wspólne cele co do możliwości (w zakresie: dowództwa i kontroli, rozpoznania i transportu strategicznego).

12. W przypadku tych państw członkowskich, które są również członkami Sojuszu Atlantyckiego, ich możliwości militarne muszą pozwalać im na pełny udział w działaniach NATO.
13. Zarazem już w czasie szczytu Rady Europejskiej w Kolonii uzgodniono, na podstawie deklaracji ze szczytu NATO, który odbył się w Waszyngtonie w 1999 r., że Unia powinna być zdolna do przeprowadzania operacji opartych na potencjale i środkach NATO. Aby realizować ten rodzaj operacji, należy uzgodnić z Sojuszem konkretne kwestie.
14. Od listopada 2000 r. odbyły się dwie konferencje (konferencje zobowiązań w zakresie możliwości militarnych), podczas których określono zobowiązania na poziomie państw członkowskich, które są niezbędne do osiągnięcia celów z Helsinek. Po dokonaniu przeglądu możliwości nie było przeszkód, by potwierdzić, że do roku 2003 Unia Europejska będzie w stanie przeprowadzić trudniejsze operacje, gdyż jej możliwości stale się rozwijają.
15. Po rozpatrzeniu rezultatu analiz, jakie zostały przeprowadzone na dwóch konferencjach w sprawie poprawy możliwości militarnych, państwa członkowskie podjęły decyzję o opracowaniu planu działania w zakresie europejskich możliwości, w celu uzupełnienia niedoborów stwierdzonych w dziedzinie potencjału, poprzez racjonalizację wysiłków obronnych państw członkowskich oraz wzrost synergii między ich krajowymi i międzynarodowymi projektami.
16. W tym kontekście w celu określenia, co jest jeszcze do nadrobienia w zakresie realizacji głównych celów (*Headline Goal task Force*) powołano dziewiętnaście grup roboczych. Grupy te mają złożyć swoje raporty do 1 marca 2003 r.
17. Mimo iż osiągnięto znaczący postęp w identyfikacji niedoborów i w ich uzupełnieniu, należy zauważyć, że wyniki są niezadowalające i konieczne jest podjęcie dodatkowych wysiłków.
18. Najważniejsze niedobory dotyczą:
 - dowodzenia, kontroli i komunikacji,
 - wywiadu strategicznego i nadzoru oraz ochrony oddziałów wojskowych na polu bitwy,
 - efektywnej zdolności do walki.

(b) Rozwój instytucjonalny

19. Wzmocnieniu możliwości towarzyszy rozwój instytucjonalny. Pierwsze było spotkanie na szczycie Rady Europejskiej w Kolonii wysokiego przedstawiciela ds. Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa, którego działanie w dziedzinie dyplomacji tzw. *flashpoint*, zwłaszcza w ramach BJRM (Była Jugosłowiańska Republika Macedonii), było szczególnie ważne i użyteczne. Zgodnie z wnioskami Rady Europejskiej z Nicei zostały stworzone struktury mające głównie na celu podejmowanie decyzji w sprawie monitoringu działań podjętych podczas zarządzania w warunkach kryzysowych. Są to: Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa, który, zgodnie z odpowiedzialnością Rady, sprawuje kontrolę polityczną i strategiczne kierownictwo w operacjach zarządzania w warunkach kryzysowych; Komitet Militarny, który zapewnia doradztwo wojskowe i sprawuje dowództwo militarne nad wszystkimi działaniami wojskowymi, oraz Personel Wojskowy, który zapewnia ekspertyzę militarną.

(c) Możliwości cywilne (potencjał)

20. Od Rady Europejskiej w Feira pojęcie celów w zakresie możliwości zostało zastosowane także do obszaru cywilnego – zwłaszcza na rzecz możliwości policji oraz innych możliwości wymaganych w działaniach na rzecz poszanowania prawa, ustanowienia administracji cywilnej i ochrony cywilnej. Powołano również komitet, który ma się zajmować aspektami cywilnymi w warunkach kryzysowych. Zorganizowano konferencje dotyczące poprawy możliwości cywilnych i przyjęto plan działania odnoszący się do możliwości policji.

21. 19 listopada 2002 r., podczas konferencji dotyczącej potencjału w zakresie zarządzania w sytuacjach kryzysowych, stwierdzono, że dobrowolne zobowiązania państw członkowskich zdystansowały określone cele wyznaczone na rok 2003 przez Radę Europejską w dziedzinach priorytetowych (policja, przepisy prawa, ochrona cywilna i administracja cywilna).

(d) Procedury w zakresie zarządzania cywilnego

22. Unia Europejska rozwinęła procedury w zakresie zarządzania w warunkach kryzysowych i przyjęła politykę oraz program ćwiczeń. W maju 2002 r. podczas ćwiczenia zarządzania w warunkach kryzysowych CME02 przeprowadzono wstępny test procedur. Tekst opisujący procedury, podpisany przez Dowództwo Główne, pozostaje otwarty. Należy zwrócić uwagę, że obecnie w unijnym programie ćwiczeń nie ma żadnego postanowienia dotyczącego przeprowadzania manewrów wojskowych w zakresie Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony.

(e) Deklaracja możliwości operacyjnych

23. Mając na uwadze postęp osiągnięty w zakresie struktur i możliwości, Rada Europejska w Laeken przyjęła tzw. deklarację możliwości operacyjnych, stwierdzając, że „poprzez trwający rozwój Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony, wzmocnienie jej możliwości, zarówno cywilnych i militarnych, oraz stworzenie właściwych struktur w jej ramach (...). Unia jest obecnie w stanie przeprowadzić niektóre operacje z zakresu zarządzania w warunkach kryzysowych. (...) Rozwój instrumentów i potencjału do jej dyspozycji umożliwi Unii stopniowe przyjmowanie wymagających działań”.

24. Od czasu deklaracji Unia podjęła decyzję o wprowadzeniu od 1 stycznia 2003 r. misji policyjnych w Bośni i Hercegowinie. Mają one przejąć działania policyjne od Narodów Zjednoczonych. Ponadto UE rozważa możliwość przejęcia działań militarnych prowadzonych przez NATO w BJRM.

(f) Stosunki i współpraca z NATO

25. Nie można zdefiniować europejskiej polityki obronnej bez odniesienia się do NATO. Jedenaście państw członkowskich UE jest członkami NATO i są one zobowiązane klauzulą wspólnej obrony, na mocy art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego. Artykuł 17 Traktatu UE wyraźnie nawiązuje do zobowiązań wynikających z Traktatu Północnoatlantyckiego w stosunku do tych państw członkowskich, które są członkami NATO. Wśród państw kandydujących do UE cztery z nich są członkami Sojuszu, a na szczycie w Pradze, który odbył się w dniach 21 – 22 listopada 2002 r., pozostałe państwa kandydujące zostały zaproszone do przystąpienia do NATO. W przypadku państw, które są jednocześnie członkami Unii Europejskiej i NATO, ich możliwości militarne muszą pozwalać im także na odegranie pełnej roli w ramach operacji NATO.
26. Od szczytu Rady Europejskiej w Kolonii istnieje postanowienie, na mocy którego Unia może przeprowadzać działania przy wykorzystaniu środków i możliwości NATO (zwłaszcza w odniesieniu do planowania). Jednakże tzw. umowa Berlin-plus, która gwarantowałaby Unii Europejskiej dostęp do tych możliwości, nie została jeszcze zawarta. Członkowie grupy podkreślili, że zawarcie tej umowy miałyby ogromne znaczenie dla wdrożenia EPBO.

(g) Stosunki i współpraca z Narodami Zjednoczonymi

27. Międzynarodowe działanie Unii oparte jest na podejściu wielostronnym. Unia podejmuje działania w obronie pokoju i w zakresie wzmocnienia międzynarodowego bezpieczeństwa zgodnie z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych. Unia uznaje podstawową odpowiedzialność Rady Bezpieczeństwa Narodów Zjednoczonych, którą jest zachowanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa.
28. Na szczycie Rady Europejskiej w Göteborgu (15 i 16 czerwca 2001 r.) szefowie państw i rządów państw członkowskich podjęli także ważną decyzję o wzmocnieniu współpracy między Unią Europejską a Narodami Zjednoczonymi, zwłaszcza w dziedzinie zapobiegania konfliktom i zarządzania w warunkach kryzysowych.
29. Możliwość operacyjna, jaką zyskuje Unia Europejska zgodnie z Europejską Polityką Bezpieczeństwa i Obrony, może się okazać istotnym elementem działań służących zapobieganiu konfliktom i zarządzaniu w warunkach kryzysowych, prowadzonych przez Narody Zjednoczone.
30. Ustanowienie Misji Policyjnej Unii Europejskiej w Bośni i Hercegowinie zapewniło możliwość praktycznej współpracy z Narodami Zjednoczonymi w przeprowadzaniu przejścia między tymi dwoma operacjami.

C. SZCZEGÓLNY CHARAKTER SPRAW ZWIĄZANYCH Z OBRONĄ

31. Polityka obrony jest szczególną polityką zarówno na poziomie krajowym, jak i europejskim. Należy ona do najbardziej wrażliwych obszarów suwerenności i wymaga głównie środków krajowych. Decyzja o wzięciu udziału w operacji należy do władz krajowych, które zawsze będą chciały uczestniczyć w przeprowadzanych działaniach o znaczeniu dla bezpieczeństwa krajowego, bo mogą one stanowić zagrożenie dla życia ich żołnierzy i obywateli.
32. W konsekwencji postanowienia z zakresu Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony różnią się od stosowanych wobec Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa, np.:

- postanowienia Traktatu z Maastricht (art. 23 pkt 2 Traktatu UE) regulują kwestie możliwości zastosowania kwalifikowanej większości głosów wobec „decyzji mających znaczenie militarne lub obronne”;
- postanowienia dotyczące finansowania Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (art. 28 pkt 3 Traktatu UE) stanowią, że „wydatki operacyjne spowodowane realizacją niniejszych postanowień są także pokrywane z budżetu Wspólnot Europejskich, z wyjątkiem tych wydatków, które wynikają z operacji mających wpływ na sprawy wojskowe lub obronne, oraz w przypadkach, w których Rada, działając jednomyślnie, zadecyduje inaczej”. Postanowienie to zabrania finansowania operacji militarnych z budżetu Wspólnoty. Takie finansowanie może być więc zapewnione zarówno przez państwa członkowskie biorące udział w operacji („koszty leżą tam, gdzie upadną”), jak też przez stworzenie innego systemu.

Różne sytuacje

33. Warto rozważyć zróżnicowanie sytuacji poszczególnych państw np. w zakresie statusu, wysiłku budżetowego i możliwości militarnych.

(a) Różnice w statusie

34. Jedenaście państw członkowskich Unii Europejskiej (Niemcy, Belgia, Dania, Hiszpania, Francja, Grecja, Włochy, Luksemburg, Holandia, Portugalia i Wielka Brytania) to członkowie NATO i dlatego kraje te są związane klauzulą wspólnej obrony, zgodnie z art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego.
35. Te państwa członkowskie, z wyjątkiem Danii, są także członkami UZE (Western European Union) i dlatego dokonały podobnego, jeśli nie większego, zobowiązania zgodnie z art. V Traktatu z Brukseli.
36. Cztery państwa członkowskie (Austria, Finlandia, Irlandia i Szwecja) to kraje neutralne lub niestowarzyszone. Współpracują z NATO w ramach Programu Partnerstwo dla Pokoju (PPP) i biorą udział w Radzie Partnerstwa Euroatlantyckiego. Mają one również status państwa obserwatora w UZE.
37. Należy również wspomnieć o szczególnym przypadku Danii, która będąc członkiem NATO, na mocy Protokołu stanowiącego załącznik do Traktatu korzysta ze specjalnych ustaleń w ramach Unii Europejskiej. Zgodnie z tym protokołem Dania nie bierze udziału w opracowywaniu i wdrażaniu decyzji i działań Unii, które mają znaczenie obronne, ale nie przeciwstawia się rozwojowi bliższej współpracy między państwami członkowskimi w tej dziedzinie.
38. Różnorodne sytuacje można odnotować wśród państw, które kandydują do UE. Cztery z nich (Węgry, Polska, Czechy i Turcja) są już członkami NATO, podczas gdy inne na szczycie Rady Europejskiej w Pradze, który odbył się w dniach 21–22 listopada 2002 r., zostały zaproszone do przystąpienia do NATO. Te państwa kandydujące do Unii Europejskiej, które są już w NATO, to także „kraje stowarzyszone” UZE, a pozostałe (Bułgaria, Estonia, Łotwa, Litwa, Rumunia, Słowacja i Słowenia) mają status „partnerów stowarzyszonych” i z pewnością zostaną „państwami stowarzyszonymi” w momencie ich wstąpienia do NATO. Dwa kraje kandydujące pozostają niestowarzyszone (Cypr i Malta).

(b) Różnice w przemyśle obronnym

39. Obecna sytuacja jest zróżnicowana także w kwestii przemysłu obronnego państw członkowskich. Państwa współpracujące w ramach OCCAR¹ (Niemcy, Francja, Włochy i Wielka Brytania) oraz LoI² (Niemcy, Hiszpania, Francja, Włochy, Wielka Brytania, Szwecja) stanowią 90 proc. całkowitej produkcji europejskiej w tym sektorze.

(c) Różnice budżetowe

40. Innym źródłem różnic między krajami jest oczywiście wielkość ich budżetu obronnego, jego struktura i charakter ich możliwości militarnych. Wielkość budżetów państw członkowskich UE jest bardzo zróżnicowana. Analiza budżetów obronnych wskazuje, że jedynie w pięciu z piętnastu państw członkowskich wydatki na wojsko przekraczają 2 proc. PKB. Tylko dwa państwa: Francja i Wielka Brytania ogłosiły ostatnio znaczne zwiększenie środków na sprzęt w ramach ich wydatków na wojsko. W większości państw członkowskich wydatki na wojsko są stale zmniejszane.

41. Należy również podkreślić różnice w strukturze budżetów obronnych, ponieważ czynnikiem decydującym jest procent alokowanych wydatków na badania i rozwój oraz sprzęt. Niektóre państwa mają siły policyjne o charakterze militarnym, również finansowane z budżetu obronnego.

(d) Różnice w możliwościach rozbrojeniowych

42. Istnieją znaczące różnice między możliwościami państw członkowskich w rozwijaniu sił wojskowych. Połączona z krajowymi budżetami obronnymi możliwość rozwijania sił to więcej niż po prostu kwestia budżetowa. Tylko niewiele państw członkowskich ma obecnie siły przeznaczone do ich rozwijania poza terytorium kraju.

(e) Inne różnice

43. Do innych różnic można zaliczyć np. stałe członkostwo w Radzie Bezpieczeństwa Narodów Zjednoczonych, rodzaj armii – zawodowa lub poborowa, posiadanie, lub nie, potencjału nuklearnego.

Rozwinięta współpraca między określonymi państwami członkowskimi

44. W różnych obszarach obrony istnieją różne formy bliższej współpracy między określonymi państwami członkowskimi:

- w obszarze zbrojeń niektóre państwa członkowskie współpracują zgodnie z OCCAR i LoI. Szczególny charakter tej współpracy wynika z faktu, iż jedynie kilka państw członkowskich uczestniczy w przygotowaniu i podejmuje się przeprowadzenia wspólnie określonych działań;
- w dziedzinie wojskowej niektóre państwa członkowskie stworzyły wielonarodowe jednostki militarne z siedzibami lub personelem ogólnym. Jest to przypadek eurokorpusów (siły lądowe: Niemcy, Belgia, Hiszpania, Francja i Luksemburg), Euroforu (siły lądowe: Hiszpania, Francja, Włochy i Portugalia), Euromaforu (siły mor-

¹ Głównym zadaniem OCCAR (Organizacji Wspólnej Współpracy w zakresie Zbrojeń) jest zawieranie skutecznych umów dotyczących zarządzania i rozwoju określonych programów współpracy w zakresie zbrojeń między państwami członkowskimi. Obecnie OCCAR zarządza kilkoma międzynarodowymi programami.

² W 1998 r. sześć państw członkowskich podpisało list intencyjny, którego celem było określenie zakresu wsparcia restrukturyzacji przemysłu zbrojeniowego.

skie: Hiszpania, Francja, Włochy i Portugalia), Europejskiej grupy Powietrznej (Niemcy, Belgia, Hiszpania, Francja, Włochy i Wielka Brytania), Dywizji Wielonarodowej (Centrum) (Niemcy, Belgia, Holandia i Wielka Brytania) oraz Personelu Ogólnego Pierwszego Korpusu Niemiecko-Holenderskiego (Niemcy, Holandia i Wielka Brytania).

Istnieją także inne siły wielonarodowe, które nie mają jednak wspólnych siedzib (np. Brytyjsko-Holenderskie Siły Lądowe i Morskie i Hiszpańsko-Włoskie Siły Lądowe i Morskie) oraz wielonarodowe jednostki wojskowe (NORDCAPS, w którym uczestniczą trzy państwa członkowskie: Finlandia, Szwecja i Dania, a także Norwegia).

D. OBECNE WYZWANIA

Nowe zagrożenie³

45. Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony została zdefiniowana i rozwinięta na podstawie wyzwań i zagrożeń określonych w latach 90. Nie może być żadnych wątpliwości co do tego, że ta definicja zagrożenia nie uwzględnia wydarzeń międzynarodowych. Po 11 września 2001 r. zagrożenie przestało być już definiowane wyłącznie jako ryzyko wystąpienia konfliktu między państwami lub grupami etnicznymi. Sytuacja dotyczy bardziej globalnego niebezpieczeństwa charakteryzującego się mniej wyraźnymi zagrożeniami, także tymi, które związane są z międzynarodowymi organizacjami terrorystycznymi lub wykorzystaniem broni masowej zagłady, a które wymykają się spod postanowienia obejmującego zarządzanie w warunkach konfliktu w ujęciu tradycyjnym.
46. Wydarzenia z 11 września zainspirowały rozważania nie tylko o potrzebie projektowania stabilności poza Unią, ale także konieczności bezpieczeństwa na obszarze Unii Europejskiej, zwłaszcza w odniesieniu do ochrony ludności cywilnej i instytucji demokratycznych. Tylko krajowy aspekt problemu nie jest już wystarczający. W tym samym czasie bardziej niż kiedykolwiek opinia publiczna domaga się bezpieczeństwa i ochrony oraz wydaje się zdecydowanie popierać obronę europejską. Dlatego Konwent powinien rozważyć, w jaki sposób można zmniejszyć przepaść dzielącą oczekiwania i rzeczywistość.
47. Jednym z głównych czynników wiarygodności polityki obrony UE, a więc jej międzynarodowej roli, jest fakt, iż muszą istnieć odpowiednie warunki, umożliwiające współdziałanie w zakresie potencjału militarnego. To wyzwanie zostało określone już podczas szczytu Rady Europejskiej w Kolonii i w większości, jak zauważyliśmy wyżej, zostało już zrealizowane. Jednakże musimy zarówno zapewnić pełną realizację głównego celu helsińskiego, jak też sprawdzić, czy w świetle nowych zagrożeń cele w zakresie możliwości wojskowych nie wymagają uaktualnienia. Potrzeba podjęcia nowych wysiłków w dziedzinie możliwości jest sprzeczna głównie z ograniczeniami budżetowymi państw członkowskich. Grupa jednomyślnie uznaje konieczność zwiększenia wydatków. Niektórzy członkowie grupy sądzą także, że muszą być zwiększone budżety przeznaczone na obronę.
48. Należy zwiększyć inwestycje w zakresie badań wojskowych zarówno po to, aby zapewnić wydajność sprzętu, jak również w interesie przemysłu cywilnego, który także korzy-

³ Niektóre państwa nie podzielają tego poglądu.

sta z wyników badań wojskowych. Potrzebę zintensyfikowania badań wojskowych można zilustrować np. poprzez znaczne różnice między skalą inwestycji w tej dziedzinie w UE i w USA (około 10 mld euro zainwestowała UE, a USA 53 mld euro). Te wydatki wydają się być zdecydowanie mniej wydajne w Europie.

49. Unia musi być w stanie sprawnie zmobilizować swoje możliwości militarne i cywilne w razie wystąpienia kryzysu. Nie może jedynie wydawać deklaracji w sprawie możliwości operacyjnych siły militarnej. Musi podejmować decyzje w sposób sprawny i efektywny.

E. ZALECENIA

50. Grupa podkreśliła, że polityka bezpieczeństwa i obrony znacznie przyczynia się do międzynarodowej wiarygodności Unii. W tworzeniu tej polityki głównym zadaniem nie jest przekształcenie UE w sojusz wojskowy, ale zapewnienie instrumentów niezbędnych do obrony jej celów i wartości oraz przyczynienie się do pokoju i stabilności na świecie, zgodnie z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych i prawa międzynarodowego. Grupa zapisała, że te cele są celami Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa, obejmującej Europejską Politykę Bezpieczeństwa i Obrony, zgodnie z obecnym traktatem. Grupa z zainteresowaniem przyjęła zaproponowane „zasady i cele”, które Grupa robocza VII – „Działania zewnętrzne” zaleciła do wprowadzenia ich do traktatu konstytucyjnego (patrz CONV 459/02). Grupa zapisała także, że należy stosować zasadę świadomości płci.

I. ZARZĄDZANIE W WARUNKACH KRYZYSOWYCH

(a) *Uaktualnienie misji petersberskich*

51. Grupa zaleca, aby opis misji petersberskich został poszerzony o określone odniesienia do innych zadań angażujących zastosowanie środków militarnych, takich jak np.:
- zapobieganie konfliktom (środki wczesnego ostrzegania i budowania bezpieczeństwa itd.);
 - wspólne operacje rozbrojeniowe (programy niszczenia broni i kontroli armii);
 - militarne doradztwo i pomoc („zasięg pozaobronny”: współpraca z siłami zbrojnymi państw trzecich lub organizacjami regionalnymi/lokalnymi zajmującymi się rozwojem demokratycznie odpowiedzialnych sił wojskowych, poprzez wymianę tzw. dobrych praktyk, np. szkolenia);
 - stabilizowanie sytuacji po konflikcie;
 - wspieranie władz państw trzecich, na ich wniosek, w zwalczaniu terroryzmu.

(b) *Ustalenia dokonane w celu zagwarantowania spójności i wydajności w przeprowadzaniu operacji zarządzania w warunkach kryzysowych*

52. Zarządzanie w warunkach kryzysowych musi spełniać dwa oczywiste wymagania: musi być skuteczne i spójne. Członkowie grupy wyraźnie popierali pogląd, że konieczne są szybkie i skuteczne procedury w zakresie zarządzania w warunkach kryzysowych, które nie mogą jednak umniejszać kontroli politycznej.

- (a) Należy wykorzystać art. 25 Traktatu z Nicei, który – w odniesieniu do kontroli politycznej i strategicznego kierunku operacji uzgodnionego przez Radę oraz czasu trwania takiej operacji – pozwala na delegację Komitetowi Politycznemu i Bezpieczeństwa uprawnień Rady w zakresie podejmowania decyzji w ww. kwestiach.
- (b) Zaleca się wzmocnienie roli wysokiego przedstawiciela. Powinien on mieć prawo inicjatywy w kwestiach zarządzania w warunkach kryzysowych, ale decyzję o rozpoczęciu operacji nadal będzie podejmowała Rada. W szczególności wysoki przedstawiciel będzie odpowiedzialny za składanie Radzie propozycji, w której zostanie określony rodzaj zamierzonej operacji i środków, jakie muszą zostać zebrane w celu wdrożenia tej operacji. Ponadto dla przeprowadzenia operacji zarządzania w warunkach kryzysowych istotne jest, aby odpowiedzialny za koordynację był wysoki przedstawiciel, który winien zagwarantować spójność aspektów militarnych i cywilnych tej operacji, podlegając jednocześnie Radzie i działając w ramach ustalonych przez nią wytycznych. Dowódca operacji militarnej oraz ci, którzy są odpowiedzialni za sprawy cywilne, powinni podlegać wysokiemu przedstawicielowi. W nagłych przypadkach byłby on uprawniony do podejmowania niezbędnych decyzji, podlegając Radzie i pozostając w bliskim i stałym kontakcie z Komitetem Politycznym i Bezpieczeństwa, jednostką, która sprawuje polityczną kontrolę i wytycza kierunki strategiczne w operacji zarządzania w warunkach kryzysowych. Wysoki przedstawiciel miałby również obowiązek składania Radzie regularnych raportów ze swoich działań.
- (c) Niezmiernie ważna jest koordynacja kwestii militarnych i cywilnych, a ustalenia podjęte w Brukseli muszą być respektowane. Taką rolę powinni odgrywać specjaliści przedstawiciele, pełniący obowiązki na podstawie podległości wysokiemu przedstawicielowi, lub, jeśli nie jemu, innej osobie wyznaczonej przez Radę w tym celu. Wszystkie te ustalenia powinny uwzględniać integralność rozkazu wojskowego.
- (d) Rozpoczęcie operacji wymaga również szybkiego dostępu do finansowania. Co do aspektów cywilnych operacji zarządzania w warunkach kryzysowych, grupa zwróciła szczególną uwagę na zalecenia przygotowane przez Grupę roboczą VII „Działania zewnętrzne”.

W odniesieniu do aspektów militarnych uwagę większości zwróciły następujące propozycje:

- jeśli planowana operacja ma charakter militarny lub jeśli nie podjęto jeszcze decyzji, czy będzie ona operacją cywilną, czy też militarną, w fazie przygotowawczej należy zapewnić właściwe środki finansowe. Wskazane jest więc ustanowienie relatywnie skromnego funduszu opartego na wkładzie państw członkowskich. Z tych środków byłyby finansowane wstępne etapy takiej operacji. Pozwoliłoby to uniknąć nałożenia się instrumentów finansowych. Kwestie administrowania funduszami regulowane byłyby postanowieniami ustalonymi w rozporządzeniu finansowym i podlegałyby rozpatrzeniu politycznemu i finansowemu;
 - biorąc pod uwagę fakt, iż operacje militarne nie mogą być finansowane z budżetu wspólnotowego, zasugerowano, aby podjąć postanowienie w sprawie ustanowienia mechanizmu ponoszenia wspólnych kosztów.
- (e) W celu zapewnienia możliwości współdziałania w trudnych sytuacjach wskazana jest wzmocniona współpraca w kwestii szkoleń. Z pewnym zainteresowaniem spotkała się sugestia powołania wspólnego kolegium wojskowego.

(c) Ułatwianie elastyczności w podejmowaniu decyzji oraz w działaniu

53. Mając na uwadze zbliżające się rozszerzenie Unii, większość członków grupy uważa, że bardziej niż kiedykolwiek ważne jest, aby państwa członkowskie zgodziły się na odejście od zasady jednomyślności na rzecz innej procedury podejmowania decyzji, opierając się raczej na zgodzie i idei solidarności między państwami członkowskimi. Decyzja o rozpoczęciu operacji byłaby podejmowana jednomyślnie, ale stosowane byłyby przepisy o w zakresie „konstruktywnego wstrzymania się”, chociaż mogłyby one zostać uelastycznione. Państwa członkowskie, które nie mają zamiaru aktywnie wspierać operacji, zwłaszcza te, które nie chcą uczestniczyć w niej w wymiarze wojskowym, byłyby proszone nie o przeciwstawianie się operacji, ale o powstrzymanie się. W przypadku rozpoczęcia operacji państwa powstrzymujące się nie brałyby udziału w dyskusji dotyczącej wprowadzania podjętej operacji, ale mogłyby dołączyć w późniejszym etapie. Państwa te mogłyby jednak wziąć udział w podejmowaniu decyzji, co miałyby istotne konsekwencje polityczne lub dotyczyłyby podstawowych zmian w koncepcji operacji, np. wyjścia poza wcześniej ustalone warunki.
54. Dyskusja grup roboczych ujawniła różnice w poglądach państw członkowskich na temat poziomu ich możliwości i chęci aktywnego włączenia się do zadań już zawartych w traktacie, np. tworzenie pokoju. Kilku członków grupy zaproponowało, że skoro w Traktacie z Maastricht ustalono szczególne formy współpracy w zakresie wprowadzania euro i kierowania tym procesem, nowy traktat powinien konsekwentnie zapewnić formę bliższej współpracy między państwami członkowskimi, otwartą dla wszystkich państw członkowskich, które pragną przeprowadzić najtrudniejsze zadania i spełnić wymagania służące uwiarygodnieniu tego zobowiązania. Jednym z warunków udziału w „obronie strefy euro” musiałoby być założenie mówiące o dostępności możliwości w zakresie wstępnych sił wojskowych, dowództwa i kontroli. Innym warunkiem mogłoby być udział w wielonarodowych siłach, przy zagwarantowaniu możliwości w zakresie zintegrowanego dowództwa i kontroli. Pozostałe czynniki są również istotne, jak np. gotowość przygotowawcza, zdolność do współdziałania i możliwość rozwinięcia wojska.
55. Oprócz takiej szczególnej współpracy, jaka została ustalona w traktacie, niektórzy członkowie grupy zaproponowali także zmianę postanowień o wzmocnionej współpracy wynikającej z Traktatu z Nicei. Generalnie, postanowienia te powinny włączać współpracę w zakresie bezpieczeństwa i obrony, a warunki ich stosowania można by uelastyczyć (decyzja o ustanowieniu wzmocnionej współpracy podejmowana kwalifikowaną większością głosów, zmniejszenie liczby państw wymaganej w celu ustanowienia wzmocnionej współpracy, procedury natychmiastowego podejmowania decyzji). Propozycje te spotkały się z pewnym zainteresowaniem niektórych członków grupy. Jednakże wobec poważnych skutków tych propozycji należy kontynuować rozważania, biorąc pod uwagę dyskusje prowadzone w innych grupach roboczych. Niektórzy członkowie grupy sprzeciwili się postanowieniom o zasadzie wzmocnionej współpracy w dziedzinie obrony.

II. ODPOWIEDŹ NA NOWE ZAGROŻENIE: WIĘKSZA SOLIDARNOŚĆ

56. Grupa doszła do wniosku, iż zagrożenie, przed jakim stoi Unia Europejska, rozwinęło się od pierwszych stadiów rozwoju EPBO. Obecnie istnieje również potrzeba sprostania zagrożeniu terroryzmem oraz użycia przez grupy terrorystyczne broni masowej zagłady, która skierowana byłaby w społeczność cywilną oraz demokratyczne instytucje naszych krajów. Grupa zgadza się również, iż w odpowiedzi na to zagrożenie wymagane jest jednoczesne użycie całego zakresu instrumentów dostępnych obecnie w Unii, a szczególnie w państwach członkowskich (zasobów militarnych, wywiadu, współpracy policyjnej i sądowej, ochrony cywilnej itp.).

(a) Klauzula solidarności wymagająca sięgnięcia po instrumenty Unii w celu ochrony społeczności cywilnej i instytucji demokratycznych

57. Odnotowano duże poparcie dla nowej klauzuli mówiącej o solidarności między państwami członkowskimi, która byłaby ujęta w art. 1 traktatu konstytucyjnego. Klauzula ta pozwoliłaby **na mobilizację wszystkich instrumentów dostępnych w Unii** (włączając w to zasoby militarne oraz struktury utworzone pierwotnie dla misji petersburskich, a także współpracę policyjną i sądową, ochronę cywilną itp.), w działaniach podjętych na terytorium Unii, a mających w szczególności na celu **odwrócenie zagrożenia terrorystycznego, ochronę społeczności cywilnej i instytucji demokratycznych oraz pomoc krajowi członkowskiemu w ramach jego terytorium w likwidowaniu skutków ewentualnego ataku terrorystycznego**. Dlatego byłaby to kwestia wykorzystania interdyscyplinarnego podejścia Unii w celu zarówno efektywnej odpowiedzi na nowe wyzwania, jak również jasnego wskazania różnicy między Unią Europejską a sojuszem wojskowym.

58. Klauzula ta nie byłaby klauzulą dotyczącą wspólnej obrony i pociągającej za sobą obowiązek wsparcia militarnego, ale miałyby zastosowanie do zagrożeń ze strony jednostek niepaństwowych. Poza tym pomoc w zakresie likwidowania konsekwencji ataku byłaby udzielana na prośbę władz cywilnych zainteresowanego kraju. Rada Europejska powinna regularnie oceniać to zagrożenie, aby mógł działać system wczesnego ostrzegania.

Rozpatrując tę rozszerzoną solidarność i próbując wzmocnić istniejące mechanizmy Wspólnoty, można przewidzieć sytuację, w której grupa wyspecjalizowanych jednostek cywilnych lub wojskowych jednostek ochrony cywilnej, określonych przez państwa członkowskie, podejmuje wspólne szkolenie oraz programy koordynacji interwencji w celu ułatwienia efektywniejszych interwencji w przypadku naturalnych lub humanitarnych katastrof w ramach Unii.

(b) Klauzula solidarności i bezpieczeństwa powszechnego

60. Niektórzy członkowie grupy zaproponowali, aby pojęcie solidarności zostało odzwierciedlone w szerszej klauzuli dotyczącej solidarności i bezpieczeństwa powszechnego, które to postanowienia zostaną zawarte w traktacie konstytucyjnym i do których zostanie dołączona, w aneksie do traktatu, polityczna deklaracja o solidarności i bezpieczeństwie powszechnym, tak aby zidentyfikować różnego rodzaju ryzyko zagrażające Unii, włącznie z terroryzmem, oraz środki walki z zagrożeniami. Europejska Unia Bezpieczeństwa i Obrony, która powstałaby w wyniku tych prac, przyczyniłaby się również do wzmocnienia europejskiego filaru tego sojuszu.

(c) Klauzula wspólnej obrony

61. Kilku członków grupy zaproponowało klauzulę wspólnej obrony. W tym kontekście zaproponowano, aby państwa członkowskie wyrażające taką wolę, mogły się podzielić zobowiązaniami przyjętymi w Traktacie Brukselskim, a dotyczącymi wzajemnego wsparcia, kończąc tym samym Unię Zachodnioeuropejską.

62. Taka klauzula wspólnej obrony jest nie do przyjęcia dla kilku członków z powodów związanych z statusem pewnych państw członkowskich – niestowarzyszonych – oraz przez innych, którzy uważali, iż wspólną obronę obejmuje Sojusz Atlantycki.

63. Ci członkowie grupy, którzy opowiedzieli się za klauzulą wspólnej obrony, stwierdzili, iż byłoby sensownie pozwolić państwom członkowskim pragnącym zintensyfikować swą współpracę, a w szczególności przejąć zobowiązania wynikające z Traktatu UZE, na dokonanie tego raczej w ramach Unii niż poza Unią. Dlatego też nowy traktat może ustalić ści-

ślejszą formę współpracy dotyczącą obronności, otwartą dla wszystkich krajów członkowskich chcących podjąć takie zobowiązania i spełniających wymogi wiarygodności takich zobowiązań, w szczególności pod względem potencjału dowodzenia i kontroli, przygotowania sił zbrojnych, zdolności współdziałania oraz potencjału rozmieszczenia wojsk.

Decyzja zostanie podjęta jedynie przez uczestniczące państwa członkowskie. Metody operacyjne oraz procedury podejmowania decyzji w sprawie takiej współpracy byłyby określone w tekście ustanawiającym kooperację.

III. POTENCJAŁ I ZBROJENIA: W KIERUNKU AGENCJI EUROPEJSKIEJ

64. Rozwój potencjału wiąże się z rozwojem zbrojeń. W tym kontekście utworzenie na zasadach międzyrządowych Europejskiej Agencji ds. Zbrojeń i Badań Strategicznych zostało poparte przez wielu członków grupy. Początkowo zadaniem agencji byłoby zapewnienie wykonania wymogów operacyjnych poprzez promowanie polityki zharmonizowanego zaopatrzenia przez państwa członkowskie oraz wspieranie badań nad technologią obronną, włącznie z wojskowymi systemami satelitarnymi. Agencja obejmowałaby, pod europejskim szyldem, ściślejsze formy współpracy, które już istnieją w dziedzinie zbrojeń między niektórymi krajami członkowskimi (OCCAR, LoI). Agencji powinno być również powierzone zadanie umocnienia przemysłowej i technologicznej bazy sektora obronnego. Powinna ona również inkorporować odpowiednie elementy współpracy, które większość krajów członkowskich podejmuje w ramach WEAG⁴.

65. W tym kontekście przewiduje się następujące metody uczestnictwa:

- wszystkie kraje członkowskie, które wyraziły taką wolę, mogą uczestniczyć w pracach agencji, której skład nie będzie związany z innymi ograniczonymi formami współpracy obronnej;
- określone państwa członkowskie mogą tworzyć specjalne grupy oparte na zobowiązaniu przeprowadzenia określonych projektów w dziedzinie badań, rozwoju i zamówień, na podstawie zasad, zgodnie z którymi prowadzona jest obecnie współpraca, np. OCCAR;
- określone projekty mogłyby być również otwierane na zasadzie *ad hoc* dla krajów, które nie są członkami Unii Europejskiej, w szczególności dla członków WEAG, którzy nie są członkami Unii;
- szef agencji mógłby również wydawać rekomendacje dotyczące określonych reguł w celu ich zastosowania wobec sektora zbrojeniowego, z myślą o rynku europejskim, które mogłyby umocnić bazę przemysłową oraz zoptymalizować wydatki na cele militarne, tym samym pozwalając na określenie zakresu art. 296 TWE z należytą uwagą dla doświadczeń zdobytych w sprawach Wspólnoty.

66. Wielu członków grupy jest zdania, iż rozwój EPBO wymaga wzmocnienia potencjału militarnego Unii – mając na względzie zarówno zobowiązania przyjęte przez kraje członkowskie w celu wypełnienia misji petersburskich, jak i poważniejsze zobowiązania, które mogą zostać podjęte przez pewne państwa członkowskie między sobą w toku bardziej zacieśnio-

⁴ WEAG – grupa ds. współpracy zbrojeniowej 19 krajów europejskich (14 z nich jest członkami Unii Europejskiej, a 16 członkami NATO), której celem jest harmonizacja programów operacyjnych i standardów, współpraca w dziedzinie badań i technologii, a także otwierania kontraktów.

nej współpracy. Niektórzy członkowie grupy zasugerowali, aby te poważniejsze zobowiązania przybrały formę protokołu będącego aneksem do traktatu, za pomocą którego państwa życzące sobie tego mogłyby zharmonizować swoje wymogi militarne, dzielić swój potencjał i zasoby oraz zapewnić pewną specjalizację swych wysiłków na rzecz obronny.

W tym kontekście dowiedziono, że niezbędne są mechanizmy oceny i usprawnienia sposobu, w jaki państwa członkowskie wypełniają swe zobowiązania. Można wziąć pod uwagę zbiór celów, który oceniliby m.in.:

- proporcję budżetu na obronę w relacji do PKB, a w szczególności proporcję wydatków na sprzęt i badania w budżecie na obronę;
- gotowość sił zbrojnych, włącznie z możliwością rozmieszczenia wojsk, i ich zdolności do współdziałania.

Kilku członków grupy zaproponowało, by zgodność z zobowiązaniami państw członkowskich była przedmiotem oceny oraz była monitorowana.

67. Ta funkcja może zostać powierzona Agencji ds. Zbrojenia, która w ten sposób stanie się prawdziwą agencją możliwości, z rolą wspierania wysiłków krajów członkowskich na rzecz poprawy możliwości. Szef agencji byłby uprawniony do oceny postępów państw członkowskich w rozwijaniu ich potencjału, jeśli chodzi o różne przyjęte cele, a także mógłby proponować uczestnictwo pewnych krajów w określonych programach.
68. Z szerokim poparciem spotkała się koncepcja utworzenia konfiguracji Rady, skupiającej ministrów obrony, co nie wymagałoby żadnej poprawki w traktacie. Rada odgrywałaby swą rolę, jeśli chodzi o możliwości, monitorowałaby wdrażanie przedsięwzięć państw członkowskich w tej dziedzinie oraz dostosowywałaby cele potencjału Unii do rozwoju sytuacji międzynarodowej. Jeśli taka operacja by powstała, to jej szef składałby co roku raport do Rady Obrony na temat rozwoju potencjału militarnego Unii. Ministrowie obrony mogliby również być stowarzyszeni z Radą Ministrów Spraw Zagranicznych podczas prowadzonych przez nią dyskusji nad działaniami w zarządzaniu sytuacją kryzysową.
69. Kilku członków grupy zasygnalizowało swoje preferencje w zakresie utrzymania istniejących umów, które pozwalają ministrom obrony na spotkania w ramach Rady Spraw Ogólnych i Stosunków Zewnętrznych.

IV. RAMY ORGANIZACYJNE: USTALENIA WYMAGAJĄCE WZMOCNIENIA

F. STRUKTURY EPBO

70. Struktury instytucjonalne w obszarze EPBO muszą zostać utrzymane, ale w celu zapewnienia większej spójności i efektywności powinny one zostać dostosowane.
71. Aby zapewnić polityce obronnej efektywność, Rada powinna wyznaczyć w swym gronie doradcę politycznego, który podlegając Radzie, kierowałby działaniami Unii Europejskiej oraz koordynował starania państw członkowskich w kwestiach obronnych. Grupa uważa, iż osoba wykonująca obowiązki wysokiego przedstawiciela dla WPZB powinna być również odpowiedzialna za działania Unii w obszarze EPBO.

G. NADZÓR PARLAMENTARNY

72. Grupa podkreśliła również znaczenie zapewnienia analizy polityki bezpieczeństwa i obronny, zwracając uwagę na specyficzną naturę tej dziedziny.

73. Taka analiza będzie przeprowadzona w dwojaki sposób:

Parlament Europejski

- obecnie Parlament Europejski informowany jest o rozwoju Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa przez Prezydium Rady oraz przez wysokiego przedstawiciela. Jest on informowany o postępach i decyzjach podjętych w sprawach WPZB oraz o wskazówkach na przyszłość;
- Parlament może przedłożyć Radzie rezolucje, które Rada weźmie pod uwagę.

Parlamenty narodowe:

- parlamenty narodowe dokonują stałych przeglądów swych uprawnień, w szczególności w dziedzinie polityki obronnej;
- w większości państw członkowskich parlamenty narodowe popierają udział narodowych sił zbrojnych w operacji;
- regularne spotkania członków komitetów w parlamentach narodowych powinny być zorganizowane w taki sposób, aby zapewnić lepszą wymianę informacji i efektywniejszy nadzór polityczny; niektórzy członkowie grupy wyrazili wolę, aby członkowie Parlamentu Europejskiego byli również zapraszani na te spotkania.

ZAŁĄCZNIK I

LISTA EKSPERTÓW, KTÓRZY PRZEDSTAWILI SWOJE OPINIE W RAMACH GRUPY ROBOCZEJ VIII – „OBRONA”

Javier SOLANA (wysoki przedstawiciel WPZB)

Rainier SCHUWIRTH (szef Personelu Militarnego UE)

Corrado ANTONINI (przewodniczący Grupy Europejskiego Przemysłu Obronnego)

Jean-Louis GERGORIN (EADS)

Laurent GIOVACCHINI (DGA, francuskie Ministerstwo Obrony)

Peter LUNDBERG (asystent dyrektora generalnego, Agencja Sprzętu Obronnego, Szwecja)

Anthony PARRY (System BAE)

Carlo CABIGIOSU (były komandor generalny KFOR)

Alain LE ROY (specjalny wysłannik UE w BJRM)

Gustav HAGGLUND (przewodniczący Komitetu Militarnego UE)

Lord ROBERTSON (sekretarz generalny NATO i były sekretarz stanu ds. obrony Wielkiej Brytanii)

Alain RICHARD (były minister obrony Francji)

Christopher PATTEN (komisarz ds. zagranicznych)

GRUPA ROBOCZA VIII – „OBRONA”

DOKUMENT	SPORZĄDZIEL	PRZEDMIOT	DATA
WD 2	Wim van EEKELEN		19 września
CON 301/01	Lamberto DINI	Obrona Europejska	26 września
WD 4	George KATIFORIS	W kierunku Europejskiej Strategii Zbrojenia	2 października
WD 5	Sylvia-Yvonne KAUFMANN	Zbrojenie	4 października
CONV 329/02	Diego LÓPEZ GARRIDO, José BORRELL i Carlos CARNERO	Une Constitution européenne pour la paix, la solidarité et les droits de l'homme	8 października
WD 7	George KATIFORIS	Strategiczna Dyrekcja ds. Operacji w ramach Zarządzania w Warunkach Kryzysowych	11 października
WD 8	Marie NAGY	Politique étrangère de sécurité et de défense de L'Union européenne	30 października
WD 9	Oguz DEMIRALP	Europejska Obrona	15 października
	Dieter SCHLOTEN, Defence Committee of the Assembly of the Western European Union	Une politique de défense européenne: contribution à la Convention	18 października
WD 11	Liviu MAIOR		29 października
WD 13	Kimmo KILJUNEN	Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony jako integralna część WPZB	4 listopada
WD 14	Valdo SPINI	Europejska Obrona	4 listopada
WD15	Sylvia-Yvonne KAUFMANN		4 listopada
	Mark ESKENS	Rapport présenté au nom de la Commission Politique de l'Assemblée de l'Union de l'Europe Occidentale: Le rôle de l'Europe dans un nouvel ordre de paix et de la sécurité - contribution à la Convention	7 listopada
CONV 389/02	Panayotis IOAKIMIDIS	Rozwój Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa UE oraz Polityki Obrony (WPZB/EPBO)	7 listopada
WD 17	Puiju HASOTTI	Nowy Moment dla EPBO	12 listopada
WD 18	Proinsias DE ROSSA		13 listopada
WD 19	Oguz DEMIRALP	Europejska Współpraca Zbrojeniowa	18 listopada
WD 20	Danuta HÜBNER	Zarządzanie w Warunkach Kryzysowych	19 listopada
WD 21	Kenneth KVIIST	Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony, której celem jest pokój	19 listopada
WD 23	Gisela STUART		21 listopada

DOKUMENT	SPORZĄDZIL	PRZEDMIOT	DATA
WD 24 U	Marietta GIANAKO		21 listopada
WD 25	Danuta HÜBNER	Poprawa funkcjonowania EPBO w służbie WPZB	21 listopada
CONV 422/02	Dominique de Villepin i Joschka Fischer	Wspólna propozycja francusko-niemiecka w dziedzinie Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony	22 listopada
WD 26	Liviu MAIOR		27 listopada
CONV 437/02	Hannes FARNLEITER i Reinhard BÖSCH	Nowy impuls dla Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony	28 listopada
WD 27	Gisela STUART	Uwagi do projektu raportu końcowego (WD 22)	4 grudnia
WD 28	Wim van EEKELEN	Uwagi strony holenderskiej do projektu raportu końcowego (WD 22)	4 grudnia
WD 29	Rihards PIKS	Uwagi do projektu raportu końcowego (WD 22)	4 grudnia
WD 30	Kimmo KILJUNEN	Uwagi do projektu raportu końcowego (WD 22)	4 grudnia
WD 31	Piia-Nora KAUPPI	Uwagi do projektu raportu końcowego	4 grudnia
WD 32	Slavko GABER	Uwagi do projektu raportu końcowego	4 grudnia
WD 33	Sylvia-Yvonne KAUFMANN	Uwagi do projektu raportu końcowego (WD 22)	4 grudnia
WD 34	Danuta HUBNER	Uwagi do projektu raportu końcowego (WD 22)	4 grudnia
WD 35	Esko SEPPANEN	Uwagi do projektu raportu końcowego (WD 22)	4 grudnia
WD 36	Dokument francusko-niemiecki	Uwagi do projektu raportu końcowego (WD 22)	4 grudnia
WD 37	Maria Eduarda AZEVEDO	Uwagi do projektu raportu końcowego (WD 22)	4 grudnia
WD 38	Kenneth KVIST	Uwagi do projektu raportu końcowego (WD 22)	4 grudnia
WD 39	Manuel LOBO ANTUNES	Uwagi do projektu raportu końcowego (WD 22)	4 grudnia
WD 40	John GORMLEY	Uwagi do projektu raportu końcowego (WD 22)	4 grudnia
WD 41	John INGUANEZ	Uwagi do projektu raportu końcowego (WD 22)	6 grudnia
WD 42	Gisela STUART	Wyjaśnienie propozycji Wielkiej Brytanii w sprawie uaktualnienia misji petersberskich	6 grudnia
WD 43	Valdo SPINI		6 grudnia
WD 44	Oguz DEMIRALP	Uwagi do projektu raportu końcowego (WD 22)	9 grudnia
WD 45	Liviu MAIOR	Propozycje projektu raportu końcowego	9 grudnia
WD 46	Lena HJELM-WALLEN	Propozycje projektu raportu końcowego (WD 22 REV 1)	12 grudnia